
VILLÁNYI LÁSZLÓ

Dolgozat

Röpke tanári pályafutásom legszebb epizódja az a jegy volt, amivel felkavartam az iskola egyhangú életét, ugyanis ötöst adtam a hírhedten renitens tanuló dolgozatára, bár büntetnem kellett volna, teljesen figyelmen kívül hagyta a megadott témát, ráadásul helyesírási hibák tömegét vétette, az igazgató tekintetén látszott, legszívesebben szigorú megrovásban részesítene, szemükkel kolléganőim egyes alakú villámokat szórtak felém, én meg áradoztam a szöveg finomságáról, ahogyan kusza betűivel leírta a vékonyka fiú, tél idején miként vett sapkát, sálat, ment ki újra és újra az udvarra, feltörni a tálka tetején képződő jeget: szabadon kortyolhassanak a vízből kedvenc galambjai.

Háború

„Lehetetlen, hogy anélkül múltjon el az élete,
vagyis még egy háború nélkül” – olvasom
az Ujvidéken játszódó regényben*, és jött is
a háború, a végén a bombázókkal, én csak
a hátország dermedtségét érzékelhettem,
csak gyaníthattam, fosztogatásokból
meggazdagodott férfiak vonulnak a szabadkai
teraszon, a határon kéretlen tanúként láttam,
miként szorgoskodnak a benzincsempészek,
katonakoromban, az éjszakai riadóra ébredve,
a laktanya udvarán, teljes menetfelszerelésben
futva gondoltam, ilyen lehet a háború,
ami persze érzélgősség, senki nem lőtt senkire,
csak ereimben folyt a vér, szüleim elbeszélései
a bombázásokról, a filmek és regények
köszönhettek vissza, az asztrológusok szerint
újabb világégésre figyelmeztetnek a csillagok,
lehetne élcelődni ezen, de hát mindig is áltatták
magukat az emberek, kikezdhetetlennek vélték
nyugalmukat, az elődeiknél semmivel sem különb
politikusok hazug, hatalomittas tekintetét elnézve
fölrémlik a fényeitől megfosztott város, édesanyám
vissza-visszatérő sóhaja: csak háború ne legyen.

*Aleksandar Tišma: *Blahm könyve* (Illés Sándor fordítása)

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

triptichon

a betonpárkányon érik a paradicsom. sűrűn összenőtt bokrokról esett, téptem, szedtem a nagyját. halvány volt, most piroslik, olyan, amilyennek szeretjük. három darab a párkányon, a többi száron, egy szakasz a spájzban, rajok a hűtőben.

fagyasztott lecsó a ládában, hagymára pirított natúr, maradt a földben még, péter-pál után, lassan felszedem. várom az esőt, úgy sokkal könnyebb. ha nem lesz, öntözök, nincs mese, ásóval, rosszabb esetben csákánnyal-kapával szedem a jussom.

a zöld szárok sárgába fonnyadóban, két sort elveszítettünk. fut a tök, sietség nélkül, indázik kegyetlenül, terem is, időm is látom, amint egyre hosszabbra, aztán egyre rövidebbre fordul.

valaki bezúzta
az égbolt ajtaját

a feje vérzik
vagy a lábán eredt el a vér
sebet sebre tapogat

valaki bezúzta
az égbolt ajtaját

asztalnál

kérges, öreg tenyérben paradicsomgömb. adja magát.
szalonnázunk öregapámmal, katonázunk, jelentsen
bármit is, momentán annyit, eszünk ágában nincs
felállni az asztaltól, a bosszantó légyregiment ellenére
sem. összehajtott újságpapírral irtjuk őket, öreganyám a
légypapírt nem szenvedheti, más csillárokról lóg az ízes
csík, konyha és veranda között az átjáró szabad.

kezünk fürge
gerincünk egyenes

lábunkban kilométerek
rovátkák a deszkán az érdes óraszámleplezen
kék ér visszér kicsordul az alkonyatra tapad a nyák

kezünk fürge
gerincünk egyenes

étvágy

az öreg szája csukva, kezében jár a kés. a deszkán
összeaprítva szalonna, a kenyeret törjük. élesek a kések,
egy kezébe fogja a világot, éhesen, dermedten nézem,
amint cikkeket vág, kezéből fogy, gyomromban nő a
gömb. már megette a tejbe aprított kenyeret, elmúzolta,
engesztelhetetlenül gyűlöli és nem használja fogsorát,
fogatlan ínyével péppé őrölte a kenyérkockákat, a meleg
tejjel hamar megszívja magát bél, héj.

valaki felverte
éjjel a pékeket

hajnalra kenyeret
zsemlét kiflit sütöttek
szaggatták a tésztát

valaki felverte
éjjel a pékeket

szalonna, kenyér, paradicsom

beosztotta a tejet, ritkábban kakaót, a kislábasból deszkán,
felette mind, most az unoka gyün. csillog a szemem,
hajam lenyalva, fejbőrömre tapad, szememben csipa,
kezemen égnek merednek a pihék, diszkrétén korog a
gyomrom. villog a penge, ezüstje piros gömbalakzatba
merül, körbevágja a kéz a zöld csumát. a kés éléről a
deszkára teszi, a késhegyet a sóba mártja, végighúzza a
nedves, magos oldalakon. szalonna, kenyér, paradicsom.

valaki kopogtat kacarász
víg éneke telivér

és eresz hordó dézsa
fogja fel az ég
ömlő szemetelő vérét

kopogtat kacarász
víg éneke telivér

évszakos nyomok

valaki felnyitja az állatok
szemét hasát oldalát
csoszog a hajnalban
zörög a fazekakkal

valaki lezárja az évszakos vitát
gyümölcsöt szed létráról
fáról földről hordóba ládába

mossa a barackot almát szilvát
alágyújt a gáznak takaréklángon
lassú tűzön ég összeesik tőped
kavar a szottyosodó állagú

forrongó masszában

üveget mos tetőket válogat
méretre vágja a celofánt
a befőtteket takarja pléddel
tótágast áll üveg világ

szárazdunszt hidegdunszt

valaki belevág a délelőttbe
éles késsel csirkenyakat nyiszál
herseg a penge alatt a hagymagömb

könnyet fakaszt az elszabadult
ammónia kénszaggal robban
az orrba a megzápult tojás
jó ha első bosszantó ha harmadik

van ki felitassa a deszkáról
a paradicsom- és húsfoltokat
kezével morzsákat söpör
az abroszt visszaigazítja

volt aki volt olyan ostoba
saját kezét metélte el
hipermangánban ázó lavór
vérző ujjnyom a lavór oldalán

elmossa az idő letörli a víz

van aki leírja valaki mindig is akad
horgad az árnyék a keze pókokat pöcköl el

DOBAI LILI

Úttalan

A forrás után az ösvény a
semmibe vész.
Ritkás erdő, áttetsző fény,
derengés, pára. Deréktől felfelé.
Alul avar, tört gallyak, alig-zöldellő
tavaszi hajtások.
Lejtő, vízátfolyások, egy-egy
madárhang. Átsuhanó.
Egyszer csak felfelé indulsz.
A lejtőn.
Mindig felfelé kell elindulni a lejtőn.
Ezt vajon honnan tudod? Honnan
veszed? Tudás? Megézés?
Vagy valami egészen más?
Hosszan mész taláломra, felérsz.
Előtted keresztben földút.
Fény. Nap. Delelőn.
A következő jelzés sincs sehol.
Nem tudod, melyik csonk törzsén
lehetett a jel. Előtted friss
erdőirtás az út túloldalán.
Kerek, sárgás, évgyűrűs karikák
rengetege a zöld füvek között.
Erdő-maradványok.
A szeles csendben a tiszta ég üzen.

A keresztnél

álltál a hegy lábánál. Vagy inkább
domboldal volt.
Nem tudtad a számot, de abban bízta
találsz valakit, aki majd tudja és
megmondja, amikor kell,
de nem. Mégsem.
Álltál a keresztnél még egy darabig.
Aztán a fényesre festett piros padra
ültél. Le.
Mögötted bezárt kisposta vagy kisbolt.
Vagy mindkettő.
Volt.
Elővetted az egyik szendvicset. Aztán
a másikat is. Kibontottad a virágos
szalvétából az egyiket, a kockásból a
másikat is. Egymás mellé tetted őket.
A bort is oda állítottad.
Sehol senki. Még egy hang sem.
Vörös bor piros padon.
Kék ég, fehér kereszt.
Színes szalvéták,
pipitér a zöld fű között.
Gyalog indultál vissza az úton.
Most már minden elereszt.
Folyik le a csodon akár az eső,
mint amikor nem talál
védelmező ereszt.

CZESLAW MIŁOSZ

Bölcsőbbnek kellene lennem...

Bölcsőbbnek kellene lennem, mint voltam egykor.
De nem tudom, vajon az vagyok-e.

Az emlékezet elrendezi szégyeneim és elragadtatásaim
történetét.

A szégyeneket magamba zártam, de az elragadtatott
pillanatok
napfény-pázmával a falon, rigó-trillával, egy arccal,
egy szem íriszével,
egy verseskötettel, egy emberrel – mindez tart és fénylőn
visszatér.

Ez az a pillanat, ami esendőségem fölé emel.
Gyertek közelebb mind, akiket szerettem, bocsássátok meg
bűnömet, azt, hogy elbűvölt engem szépségeitek.

Nem voltatok tökéletesek, de nekem annak a
szemöldöknek az íve,
az a félrehajtott fej, az a kihívó, de tartózkodó beszéd
nem tartozhatott máshoz, csak tökéletes lényekhez.

Örök szerelmet esküdtem nektek, de aztán
meggyengült eltökéltségem,

Szóttesem gyors pillantásokból szövődött,
nem lehetett volna emlékművet göngyölni beléjük.

Rám maradt nőket és férfiakat dicsérő
megíratlan ódák sokasága.

Kivételes bátorságuk, áldozatkészségük, odaadásuk
velük együtt múlt el, nem tud senki se róluk.
Senki se tud, s ez így lesz mindörökre.

Mikor erre gondolok, kell egy halhatatlan Tanu,
hogy egyedül ő tudjon róluk és emlékezzen reájuk.

(Gömöri György fordítása)